

I KONGRES „ZDROWIE POLAKÓW” 2019

RAPORT

pod redakcją prof. Henryka Skarżyńskiego

RAPORT

Pod redakcją prof. Henryka Skarżyńskiego

Pod redakcją prof. Henryka Skarżyńskiego

Współautorzy: Beata Ambroziewicz, Piotr Andziak, Marek Balicki, Paweł Balsam, Maria Barcikowska, Katarzyna Becker, Grzegorz Błażewicz, Adam Bodnar, Maria Borawska, Katarzyna Bosacka, Robert Brawura-Biskupski-Samaha, Łukasz Bruski, Bożena Budziszewska, Leonora Bużańska, Paweł Chęciński, Michał Chojnacki, Mieczysław Chorąży, Piotr Ciąčka, Małgorzata Cierniak-Piotrowska, Witold Cieśla, Krzysztof Czajkowski, Dariusz Czaprowski, Piotr Czauderna, Anna Członkowska, Leszek Czupryniak, Andrzej Czyżewski, Wojciech Drygas, Stanisław Dziekoński, Katarzyna Dzierżanowska-Fangrat, Ewa Emich-Widera, Anna Fijałkowska, Urszula Fiszer, Mariusz Frączek, Adam Fronczak, Zbigniew Gaciong, Małgorzata Gałązka-Sobotka, Ryszard Gellert, Wojciech Golusiński, Jakub Gotąb, Renata Górńska, Andrzej Górski, Iwona Grabska-Liberek, Wiesława Grajkowska, Anna Gręziak, Tomasz Grodzicki, Jan Grzybowski, Wojciech Hanke, Janusz Heitzman, Ewa Helwich, Tomasz Hryniewiecki, Bernadetta Izydorczyk, Karina Jahnz-Różyk, Krzysztof Jakubiak, Miłosz Jamroży, Łukasz Jankowski, Piotr Janowski, Barbara Jarząb, Anna Jasińska, Urszula Jaworska, Grzegorz Juras, Grzegorz Juszczyk, Agnieszka Kalińska-Bienias, Andrzej Kawecki, Michał Kleiber, Marian Klinger, Krzysztof Kochanek, Tomasz Konopka, Tomasz Kostka, Tomasz Kotwicki, Anna Kowalczuk, Anna Krakowiak, Marek Krawczyk, Leszek Królicki, Marek Krupiński, Maciej Krzakowski, Paweł Krzesiński, Krystyna Książkowska-Orłowska, Marek Kuch, Zbigniew Lew-Starowicz, Andrzej Lewiński, Małgorzata Lipowska, Tomasz Maciejewski, Stanisław Maćkowiak, Sławomir Majewski, Piotr Matkowski, Andrzej Marszałek, Andrzej Mądrała, Janusz Meder, Grażyna Mielnik-Niedzielska, Piotr Mierzejewski, Marek Migdał, Marcin Mikos, Barbara Misiewicz-Jagiela, Janusz Moryś, Iwona Niedzielska, Adam Niedzielski, Ewelina Nojszewska, Arkadiusz Nowak, Maciej Nowak, Wiesław Nowiński, Jurek Olszewski, Paweł Olszewski, Grzegorz Opala, Grzegorz Opolski, Krzysztof Opolski, Maksymilian Opolski, Wiesław Osiński, Małgorzata Pacholec, Tadeusz Pałko, Mirella Panek-Owsiańska, Dariusz Patkowski, Marta Pawłowska, Patrycja Piekutowska, Ewa Pilarska, Jarosław Pinkas, Ryszard Piotrowicz, Maciej Piróg, Lidia Popek, Robert Pudło, Paweł Rabiej, Konstanty Radziwiłł, Leszek Rafalski, Beata Rąbińska, Jarosław Reguła, Konrad Rejda, Barbara Remberk, Marek Rękas, Bolesław Samoliński, Włodzimierz Sawicki, Teresa Sierpińska, Leszek Sikorski, Magdalena B. Skarżyńska, Piotr H. Skarżyński, Krzysztof Skądowski, Anna Skrzek, Ryszard Słomski, Agnieszka Słowik, Janusz Sobolewski, Krzysztof Strojek, Krzysztof Suszek, Michał Sutkowski, Jolanta Sykut-Cegielska, Małgorzata Synowiec-Piłat, Jerzy Szaflik, Dorota Szattys, Tomasz Szczepański, Agata Szkiełkowska, Jan Szmidt, Maciej Szmitkowski, Łukasz Szumowski, Tomasz Trojanowski, Mieczysław Walczak, Grzegorz Wallner, Jolanta Walusiak-Skorupa, Krystyna Wechmann, Stefan Wesołowski, Mirosław Wielgoś, Jacek M. Witkowski, Andrzej Wojtyła, Jerzy Woy-Wojciechowski, Tadeusz Wróblewski, Jacek Wysocki, Mirosław Wysocki, Piotr Zakrzewski, Piotr Zaleski, Tomasz Zatoński, Mirosław Ząbek, Tomasz Zdrojewski, Marian Zembala, Grzegorz Ziemniak, Marek Zuber, Zbigniew Żuber

Zespół redakcyjny:

Agnieszka Babicz, Jolanta Chyłkiewicz, Renata Korneluk, Aleksandra Mankiewicz-Malinowska, Dorota Seidler, Agata Szczygielska

Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku:

Dorota Bielska, Monika Miąskiewicz

Zdjęcia:

Monika Matejczyk, Maciej Nowicki, archiwum Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu

Wydawca:

Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu
ul. Mochnackiego 7, 02-042 Warszawa

Druk i oprawa:

Grafdrukpol sp. j.
ul. Klementowicka 1, 03-797 Warszawa

© Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu, Warszawa 2020

ISBN 83-89087-52-9

Spis treści

Słowo wstępne	5		
Prof. Henryk Skarżyński	5		
Prof. Łukasz Szumowski	9		
Dr n. ekon. Adam Niedzielski	11		
Prof. Michał Kleiber	13		
Prof. Jan Szmidt	15		
Rada Programowa I Kongresu „Zdrowie Polaków” 2019	17		
1 Osiągnięcia i wyzwania medycyny oraz oczekiwania społeczne	25		
1.1. Wybrane osiągnięcia medycyny w Polsce – postęp i wyzwania w różnych specjalnościach	28		
1.2. Służba zdrowia w oczach pacjentów – ich doświadczenia i oczekiwania	101		
2 Zdrowie Polaków z perspektywy ministrów zdrowia RP	115		
3 Ekonomia a służba zdrowia	127		
3.1. Czy rachunek ekonomiczny w służbie zdrowia ma się różnić od tego w innych branżach i czy zdrowie należy interpretować w kategoriach popytu i sprzedaży?	131		
3.2. Jak zwiększyć nakłady na ochronę zdrowia?	139		
4 Kształtowanie postaw prozdrowotnych i budowanie odpowiedzialności za własne zdrowie	145		
		4.1. Przykłady programów, kampanii, akcji i innych inicjatyw wspierających ochronę zdrowia w Polsce	176
		4.2. Wspieranie idei solidarności międzypokoleniowej	201
	5	Kształcenie kadr – szkolenie przed- i podyplomowe	209
		5.1. Debata rektorów. Strategie działań uczelni medycznych wobec oczekiwań zdrowotnych Polaków	213
		5.2. Przygotowanie kadr medycznych do realizacji zdrowotnych wyzwań Polaków	223
		5.3. Potrzeby szkolenia specjalistów różnych dziedzin medycyny	229
		5.4. Głos młodego pokolenia pracowników naukowych i klinicznych	234
	6	Zadania instytutów badawczych w obszarze medycyny	237
		Afilacje	255
		Kongres „Zdrowie Polaków” 2019. Galeria zdjęć	267
		Indeks	309

Szanowni Państwo!

Celem Kongresu było zaprezentowanie osiągnięć medycyny polskiej i jej wpływu na kondycję polskiej ochrony zdrowia. – Zgodnie uznajemy, że jako środowisko medyczne powinniśmy mówić społeczeństwu o sukcesach i o istotnych osiągnięciach oraz wskazywać na to, co można systematycznie poprawiać. Nasze środowisko stać na wiele! – powiedziałem podczas uroczystości otwarcia I Kongresu „Zdrowie Polaków” 2019 jako jego inicjator i organizator wraz z wieloma autorytetami polskiej nauki, medycyny, kultury, gospodarki, polskiego sportu. Stwierdzenie to wytyczyło pewien kierunek debat i paneli dyskusyjnych odbywających się pod hasłem „Nauka dla społeczeństwa”.

Z satysfakcją odnotowuję, że poziom medycyny w Polsce jest wysoki, co podkreślali prelegenci – najwybitniejsi polscy eksperci różnych dziedzin medycyny. Schorzenia, wobec których kilkanaście czy nawet kilka lat temu medycyna była bezradna, teraz można leczyć z zastosowaniem nowatorskich leków i terapii – opracowanych na świecie, a także wynalezionych przez polskich naukowców i lekarzy. Problem w tym, że system ochrony zdrowia nie nadąża za postępem medycznym i technologicznym, a informacje o sukcesach medycznych nie zawsze docierają do szerokich kręgów społecznych. Pacjenci nie zdają więc sobie sprawy z tego, jak nowoczesne i skuteczne sposoby leczenia są stosowane w polskich klinikach i szpitalach, albo też mają oni poczucie, że nowoczesne terapie są niedostępne dla przeciętnego pacjenta, który – aby skorzystać z porady u specjalisty czy poddać się zabiegowi chirurgicznemu – musi czekać w wielomiesięcznych kolejkach. Dlatego, jak wynika z sondaży, mimo bardzo wysokiego poziomu polskiej medycyny ok. 70 proc. Polaków ma negatywną opinię o ochronie zdrowia, a wielu polskim pacjentom brakuje poczucia bezpieczeństwa.

– Jako środowisko medyczne powinniśmy zacząć mówić o tym, co jest dobre, co jest sukcesem wielu wybitnych Polaków realizujących ambitne pro-

gramy, często w trudnych warunkach, aby uświadomić społeczeństwu, że zasługują oni na uznanie i zaufanie – podkreślałem w swoim wystąpieniu. Właśnie budowaniu zaufania służyły m.in. transmitowane przez internet na żywo debaty pod hasłem „Nauka dla społeczeństwa”, podczas których specjaliści prezentowali swoje największe osiągnięcia w diagnozowaniu i leczeniu różnych schorzeń. Debaty te były nie tylko miejscem wymiany doświadczeń i dyskusji eksperckich, lecz także, czy może przede wszystkim, okazją, aby uświadomić opinii publicznej, jak wielki postęp dokonuje się z roku na rok w medycynie. – Jako lekarze i inni pracownicy służby zdrowia, jej koordynatorzy i organizatorzy mamy w nim swój konkretny udział. Czy udało się nam zrealizować wszystko to, co zamierzaliśmy? Pewnie nie, ale zwracam uwagę na fakt, że przy nakładach finansowych, jakimi dysponujemy, te setki naszych osiągnięć można porównać do cudu. To słowo nie pasuje do nauki, ale jest obecne w świadomości naszej i naszych pacjentów.

Zwracając uwagę na bardzo istotny postęp w medycynie, eksperci wskazywali jednocześnie na największe wyzwania. – W sytuacji, w której mamy tak wielkie osiągnięcia, m.in. w zakresie inżynierii genetycznej i biomedycznej czy sztucznej inteligencji wspomagającej diagnostykę, musimy mówić o wielkim pozytywnym potencjale współczesnej nauki, ale także o wielu trudnych wyzwaniach związanych z wdrażaniem jej wyników. Będzie to z pewnością przedmiotem naszych debat jeszcze przez wiele lat – zaznaczał podczas uroczystego otwarcia Kongresu prof. Michał Kleiber. – Zdrowie jest ważne także w szerokim społecznym kontekście – kontynuował prof. M. Kleiber. – Musimy pamiętać, że atmosfera wokół systemu ochrony zdrowia niezwykle silnie wpływa na poczucie obywatelskiej wspólnoty, a to z kolei ma wpływ na wszystkie obszary naszego życia. Dlatego dobrze – podkreślał prof. M. Kleiber – że rozmawiamy o zdrowiu w tak kompetentnym gronie!

Dla uczestników Kongresu kolejne panele i debaty były okazją, aby wsłuchać się w głos tych, którzy na co dzień świadczą usługi medyczne, i tych, którzy na co dzień z nich korzystają. Każdy chce pójść do dobrego lekarza, każdy chce leczyć się u specjalisty, który jest wypoczęty, otwarty na potrzeby pacjenta, a na etapie diagnostyki i leczenia może skorzystać z wielu rozwiązań. Są one formalnie w naszym zasięgu, ale czy zawsze możemy z tego korzystać, uwzględniając różne istniejące ograniczenia? Wielokrotnie zadawaliśmy sobie takie pytanie podczas obrad Kongresu.

Wymieniając kolejne możliwości leczenia i ograniczenia, z jakimi muszą mierzyć się lekarze w codziennej praktyce klinicznej, dyskutowano jednocześnie na temat potrzeb i oczekiwań polskich pacjentów. Ich opinie stanowią kierunkowskaz dla wszystkich, którzy mają wpływ na politykę zdrowotną państwa i organizację służby zdrowia. Oczekiwania pacjentów to temat tak ważny, że poświęcono mu

odrębny panel dyskusyjny, moderowany przez dr. Grzegorza Juszczyka, z udziałem ekspertów oraz przedstawicieli organizacji pacjenckich. Do najczęściej wymienianych oczekiwań pacjentów należało skrócenie kolejek do specjalistów, a także zwiększenie dostępu do: informacji medycznej, świadczeń medycznych wysokiej jakości, refundowanych leków i rehabilitacji.

Uczestniczący w debacie specjaliści byli zgodni co do tego, że obecnie pacjent, który przychodzi do placówki zdrowia, oczekuje zazwyczaj więcej, niż może otrzymać. Nie istnieje jednak w świecie system, który byłby w stanie sprostać wszystkim potrzebom i oczekiwaniom pacjentów. Polska ochrona zdrowia ma sporo bolączek i braków, jej organizacja pozostawia jeszcze wiele do życzenia, jednak dużo placówek świadczy usługi na bardzo wysokim poziomie. Zauważa to i docenia wiele osób, zwłaszcza tych, które wcześniej leczyły się za granicą. – Pytanie, dlaczego Polak mieszkający w Anglii, który przyjeżdża ze swoim dzieckiem na konsultację, mówi pod koniec wizyty: „Dziękuję, jestem w pełni usatysfakcjonowany z poziomu oferowanej opieki”, a ten mieszkający w Warszawie wyraża niezadowolenie tylko z tego powodu, że na konsultację musi poczekać 20–30 minut, nie bacząc często na to, jak wiele obiektywnych trudności stoi przed lekarzem – zwracałem na to uwagę podczas otwarcia Kongresu. – Widzimy to również w analizach, w badaniach, że pacjenci, którzy wyjeżdżają za granicę, lepiej oceniają polski system ochrony zdrowia niż ci, którzy nigdy za granicą nie byli – mówił minister zdrowia prof. Łukasz Szumowski. – Obraz mityczny, że tam, gdzie nas nie ma, jest lepiej, wydaje się zawsze atrakcyjny. I, oczywiście, w wielu krajach bardzo często jest lepiej. Natomiast trzeba też powiedzieć, że nie zawsze i nie wszędzie mamy tak dramatyczne sytuacje, jak czasami próbuje się to pokazać.

Choć polski system ochrony zdrowia nie działa idealnie, a pacjent napotyka na wiele niedogodności, to tak wysoki deficyt zaufania nie zawsze jest uzasadniony, reasumowali uczestnicy debaty. Jeśli uzmysłowimy sobie, że nie ma na świecie idealnego systemu ochrony zdrowia, to niezwykle ważnego znaczenia nabiera kształtowanie prozdrowotnych postaw nas wszystkich. Mogą one mieć istotny wpływ nie tylko na rozumienie postępu w medycynie, lecz także na funkcjonowanie polskiej służby zdrowia. Pacjenci mają prawo oczekiwać świadczeń wysokiej jakości, jednak sami muszą też przejąć przynajmniej część odpowiedzialności za własne zdrowie – to m.in. wynikało z dyskusji (szczegóły przedstawiamy w podrozdziale 1.2.).

Część uczestników obecnego Kongresu brało udział w wielu innych inicjatywach na rzecz poprawy systemu ochrony zdrowia w Polsce. Na szczególną uwagę i polecenie zasługuje dokument podsumowujący wyniki ogólnonarodowej debaty o kierunkach zmian w zdrowiu. *Strategiczne kierunki rozwoju systemu ochrony zdrowia w Polsce* to dzieło zbiorowe zespołu redakcyjnego pracującego pod kie-

runkiem prof. Piotra Czauderny i wsp. oraz wielu ekspertów z różnych dziedzin i różnych ośrodków w naszym kraju.

Szanowni Uczestnicy I Kongresu „Zdrowie Polaków” 2019, dziękuję Wam wszystkim za wkład w jego zorganizowanie, dziękuję za uzupełnienie swoich wypowiedzi, które wygaszaliście podczas obrad. Wiemy, że tematów do rozmowy, analiz oraz różnych elementów, które są niezbędne do poprawy naszego funkcjonowania, jest wiele. Uważam, że zrobiliśmy wspólnie dobry krok i należy to przedsięwzięcie kontynuować. Liczę, że w większym gronie będziemy o tym dyskutowali pod koniec października na kolejnym, II Kongresie „Zdrowie Polaków”. Że usłyszymy wtedy o nowych osiągnięciach oraz niekwestionowanych sukcesach.

Szanowni Czytelnicy, odbiorcy tego raportu, jako organizatorzy mamy świadomość, że nie napisaliśmy jeszcze „Konstytucji dla Zdrowia Polaków”. Taką możemy pisać razem od dziś, doceniając to, co jest dobre, i systematycznie poprawiając to, co jest możliwe do poprawienia. Szczególnie zaś pracując nad zmianą naszych postaw oraz uświadamianiem tego, jak należy cenić zdrowie i dbać o nie – o nasz największy kapitał. Na uwagi do programu II Kongresu „Zdrowie Polaków” i uzupełnienia do tego raportu czekamy od dziś.

Z wyrazami uznania i pozdrowieniami

PS Szanowni Państwo, tuż przed oddaniem do druku zapowiadanego raportu w naszym kraju, Europie oraz praktycznie na całym świecie zaszły zmiany, których skali nikt się nie spodziewał. Nikt nie jest w stanie obecnie ocenić faktycznych skutków epidemii. Uznaliśmy jednak, że należy wydrukować to, do czego zobowiązaliśmy się w listopadzie 2019 r. Oceniając obecną sytuację z krótkiej, ale wypełnionej wieloma dramatami i niewiadomymi perspektywy, możemy raz jeszcze spojrzeć na polskie dokonania, które są obecnie podstawą naszego niełatwego trwania w systemie. Możemy też ocenić nasze apele do społeczeństwa, by każdy wziął udział w budowaniu postaw prozdrowotnych, by przejął przynajmniej część – tę zależną od niego – odpowiedzialności za swoje zdrowie. W tych dniach i tygodniach trzeba powiedzieć więcej – by każdy wziął część odpowiedzialności – też zależną od niego – za swoje życie. Wierzę, że ten raport dotrze do Państwa, mimo jeszcze nieznanymi mi przeszkód, jako dokument naszych osiągnięć i oczekiwań Anno Domini 2019. Czy przewidywaliśmy, ocenialiśmy słusznie naszą wcześniejszą sytuację? Każdy musi odpowiedzieć sobie na to pytanie sam. Czy każdy zrobił wszystko, co mógł, w świetle obecnych zagrożeń i ludzkich wielowymiarowych tragedii?

Szanowni Państwo!

Bardzo dziękuję za zaproszenie, bardzo dziękuję też za inicjatywę Kongresu „Zdrowie Polaków”, bo myślę, że rozmawianie o zdrowiu jest kluczowe. To, co Pan Profesor powiedział, że często pacjent, który do nas przychodzi, oczekuje w tej chwili więcej, niż otrzymuje, jest prawdą. Natomiast pamiętajmy, że rozmawiając i dyskutując w gronie ekspertów, ale też z organizacjami pacjentów, z osobami reprezentującymi pacjentów, trzeba oczywiście zastanowić się, jak poprawić cały system, a przy tym pokazywać to, co udało się osiągnąć nie tylko teraz, lecz także przed laty. Myślę, że droga, którą idziemy teraz, jest dobrym kierunkiem.

Pan Profesor wspomniał system czeski – jest dosyć podstawowa różnica w wysokości środków przekazywanych oraz w wysokości składek. Natomiast to nie zwalnia nas z obowiązku, żebyśmy tą drogą – częściowo wytyczoną przez ustawę 6 proc., ale także przez inne działania – podążali, żeby to finansowanie i ta ilość środków przeznaczonych na zdrowie Polaków była coraz większa. To jest kluczowe, ale nie zwalnia nas z działań bardzo racjonalnych, choćby tych, które poprawiają koordynację opieki nad pacjentem. Najlepszym przykładem takiego działania jest program KOS-Zawał, dzięki któremu przy czysto koordynacyjnych działaniach – de facto administracyjnych – osiągnęliśmy redukcję śmiertelności o około 30 proc. To pokazuje, że nie tylko finanse są kluczowe, choć oczywiście są niezwykle ważne dla całego systemu. Ważne jest również modelowanie opieki z czysto administracyjnego punktu widzenia, dlatego że przekłada się to bezpośrednio na zmniejszenie umieralności pacjentów. I równie kluczowa jest edukacja – ta debata włącza się w cykl dyskusji o systemie, jak ten system poprawić, ale w tej dyskusji nie możemy zapominać o tym, co my możemy sami w obecnych warunkach, czyli tu i teraz, osiągnąć.

Mieliśmy wcześniej cykl debat „Wspólnie dla Zdrowia”, teraz mamy debatę „Zdrowie Polaków”. Myślę, że to ważne, żeby przedstawiać dane. Najgorszą rzeczą, jaką można by zrobić w dyskusji o systemie ochrony zdrowia, o tym, jak leczyć pacjentów skutecznie i bezpiecznie, to włączyć w to bieżącą politykę i próbować licytować się, kto zrobił mniej, kto zrobił więcej, kto zrobił gorzej, kto zrobił lepiej. Myślę, że jest też niezwykle istotne, żebyśmy pokazywali, że wspólnie – niezależnie od tego, z jakich opcji politycznych, z jakich kierunków jesteśmy – możemy i chcemy dyskutować o tym, jak poprawiać opiekę nad pacjentami, ale jednocześnie też edukować pacjentów i uświadamiać im, jak wygląda system w Polsce, jak wyglądają inne systemy na świecie, jakie są mankamenty i jakie są plusy. To, co powiedział Pan Profesor, że pacjent z Wielkiej Brytanii przychodzi i jest zadowolony z tej opieki, którą Pan Profesor u siebie proponuje. I tak jest. Widzimy to również w analizach, w badaniach, że pacjenci, którzy wyjeżdżają za granicę, lepiej oceniają polski system ochrony zdrowia niż ci, którzy nigdy za granicę nie wyjechali. Obraz mityczny, że tam, gdzie nas nie ma, jest lepiej, jest zawsze atrakcyjny. Oczywiście w wielu krajach jest lepiej. Natomiast trzeba też powiedzieć, że nie zawsze i nie wszędzie mamy tak dramatyczne sytuacje, jak czasami próbuje się je przedstawić. Takim najprostszym przykładem, który można pokazać, jest liczba lekarzy w Polsce. Z danych, które są raportowane do OECD, wynika, że mamy 2,4 lekarza na 1 tys. mieszkańców. Dlaczego tak się dzieje? Dlatego, że OECD w ogóle nie uwzględnia POZ, indywidualnych praktyk lekarskich, generalnie raportuje tylko lekarzy pracujących w szpitalach. Natomiast Naczelna Rada Lekarska w swoim własnym rejestrze ma 178 tys. lekarzy i lekarzy dentyistów wykonujących zawód w Polsce. Wtedy ten wskaźnik wynosi 4,6 lekarza na 1 tys. mieszkańców, czyli więcej niż średnia europejska, która wynosi 3,6. Jeśli weźmiemy samych lekarzy wykonujących zawód, których jest ponad 140 tys., to wychodzi nam dokładnie średnia europejska. Dlatego ważne są debaty, dlatego ważne jest też przedstawianie danych, a Polacy potrafią je ocenić. Trzymajmy się danych, trzymajmy się *evidence based*, bo wszyscy znamy ten termin – *evidence based medicine*, a ja bym powiedział więcej – *evidence based politics* w medycynie i ochronie zdrowia i naprawdę będziemy w stanie osiągnąć bardzo dużo – wspólnie z pacjentami, bo tak naprawdę to o nich wszyscy chcemy się troszczyć. Bardzo dziękuję.

prof. Łukasz Szumowski
minister zdrowia

Szanowni Państwo!

Zdrowie jest pojęciem niezmiernie ważnym społecznie, a jednocześnie trudnym. Zdrowia przecież nie widać, widoczny jest dopiero jego brak w postaci stanów chorobowych. Prawdopodobnie z tego powodu wielu z nas ignoruje podstawowe potrzeby zdrowotne, czyli zalecenia i wskazówki profilaktyki zdrowia. A to właśnie one mają kluczowe znaczenie, by zdrowie każdego z nas utrzymać w możliwie optymalnym stanie jak najdłużej – by zapobiegać chorobom na tyle zdecydowanie, na ile to możliwe. Jak bezcenną wartością jest zdrowie, dostrzegamy zwykle dopiero wtedy, gdy je tracimy – zmagając się z rosnącymi kosztami społecznymi i finansowymi otyłości i cukrzycy, innych chorób cywilizacyjnych, nowotworowych czy schorzeń wieku senioralnego.

Jestem przekonany, że zdrowie Polaków to jeden z najważniejszych obszarów odpowiedzialności państwa wobec obywateli, dlatego z roku na rok Narodowy Fundusz Zdrowia zwiększa nakłady finansowe na publiczną opiekę zdrowotną oraz optymalizuje jakość świadczonych usług medycznych. Zdrowie Polaków to także sfera naszej własnej odpowiedzialności – społecznej – wyrażanej w praktycznym przestrzeganiu zaleceń prozdrowotnych oraz regularnych badaniach profilaktycznych.

Spółeczną misją Narodowego Funduszu Zdrowia, znajdującą formalne odzwierciedlenie w Strategii NFZ na lata 2019–2023, jest odpowiedzialna polityka profilaktyki chorób i promocji zdrowia. Dokładamy wszelkich starań, by odgrywać w tym zakresie coraz istotniejszą rolę, by Narodowy Fundusz Zdrowia firmował zdrowie Polaków. To dla nas jedna z kluczowych sfer działania w pełnej współpracy ze środowiskiem lekarzy, pielęgniarek, farmaceutów, naukowców, organizacji pacjentów oraz mediów i liderów opinii.

Gratuluję organizatorom Kongresu „Zdrowie Polaków” przedsięwzięcia o tak doniosłym znaczeniu i cieszę się, że przedmiotem debaty staje się jak najdłuższe życie w zdrowiu, a nie tylko interwencja w przypadku choroby.

Życzę dalszych sukcesów
dr n. ekon. Adam Niedzielski
prezes Narodowego Funduszu Zdrowia

Szanowni Państwo!

Jako osoba niezwiązana bezpośrednio z systemem ochrony zdrowia przydzielam sobie czas na powiedzenie tylko paru zdań. Zacznę od gratulacji dla organizatorów za zorganizowanie tego spotkania, rozmawiamy tu bowiem o rzeczy najważniejszej dla nas wszystkich. Mówiąc nieco żartobliwie, to przecież nie przez przypadek składając sobie życzenia, mówimy: „Zdrowia, bo jak będziemy zdrowi, to z resztą damy sobie radę”. Zdrowie jest także ważne w bardzo szerokim społecznym kontekście. Jeśli spojrzymy na prawie 300 mln godzin, które Polacy spędzają rocznie na zwolnieniach lekarskich, i pomnożymy to przez wartość ich niewykonanej pracy, nie będziemy mieli wątpliwości – to olbrzymi społeczny koszt pracowniczej absencji bezpowrotnie utracony. Musimy także pamiętać, że atmosfera wokół systemu ochrony zdrowia niezwykle silnie wpływa na poczucie obywatelskiej wspólnoty w kraju, a to z kolei ma wpływ na wszystkie obszary naszego życia. Dlatego dobrze, że w tak kompetentnym gronie rozmawiamy o naszym zdrowiu!

Wyzwań jest bardzo dużo. Mówiono już wcześniej o szeroko rozumianej profilaktyce, łącznie z całym systemem edukacji, o optymalizacji metod diagnostyki i terapii, szczególnie z wykorzystaniem nowych technologii, a także o personalizacji całego systemu i różnorodnych problemach etycznych. W sytuacji, w której mamy tak wielkie osiągnięcia w zakresie inżynierii genetycznej i biomedycznej czy sztucznej inteligencji wspomagającej diagnostykę, musimy mówić o wielkim pozytywnym potencjale współczesnej nauki, ale także o wielu trudnych wyzwaniach związanych z wdrażaniem jej wyników. Będzie to z pewnością przedmiotem naszych debat jeszcze przez bardzo wiele lat.

Osobiście do kluczowych dziś zagadnień zaliczam szeroko rozumianą profilaktykę i promocję zachowań prozdrowotnych oraz wyzwania związane z wdrażaniem nowych technologii. Musimy pamiętać, że wchodzimy w erę, którą już nazywamy „postcyfrową”. Mówiąc nieco symbolicznie, komputer mają już wszyscy, więc teraz chodzi o to, żeby go dobrze wykorzystać. Niezwykle ważne jest zatem połączenie dwóch obszarów: całego systemu ochrony zdrowia i możliwości oferowanych przez nowe technologie. Jest bardzo wiele przykładów wdrażania nowych technologii, które z jednej strony są niezwykle skuteczne, a z drugiej niosą poważne problemy etyczne. Musimy być świadomi tych zagrożeń i szukać optymalnych rozwiązań. Życzę nam wszystkim szybkiego i skutecznego wdrażania metod jak najdokładniejszej diagnostyki i najskuteczniejszej terapii, a wszystko w warunkach optymalizacji kosztów, niezbędnej dla prawidłowego działania całego systemu. Jeszcze raz gratuluję twórcom pomysłu organizacji tego spotkania.

prof. Michał Kleiber

Szanowni Państwo!

Jako rektor Politechniki Warszawskiej chciałbym zabrać głos w imieniu tych, którzy wspomagają medycynę. Kiedyś Theodore von Kármán, prekursor współczesnej aerodynamiki, powiedział, że naukowcy opisują rzeczywistość, a inżynierowie ją tworzą. To motto, z którym uczelnie techniczne zwracają się w stronę specjalistów różnych dziedzin medycyny, bo – jak wiadomo – lekarze, biolodzy, badając życie oraz człowieka, stawiają wymagania, którym my, inżynierowie, musimy potem sprostać.

Celem lepszego uświadomienia, z jaką dynamiką zdarzeń mamy do czynienia w czasach, w których przyszło nam żyć, odwołam się do historii:

Stetoskop, wynaleziony w 1816 r., czekał 150 lat, zanim dokonano w nim niewielkiej zmiany – wprowadzono membranę. Dzisiaj mamy stetoskopy elektroniczne.

Mikroskop zbudowano w XVII w., ale mikroskop elektronowy, który pozwala nam zajrzeć do wnętrza komórki, a nie tylko oglądać ją samą, skonstruowano dopiero w XX w.

Promieniowanie Roentgena i odkrycia Marii Skłodowskiej-Curie weszły do praktyki medycznej w ciągu kilku lat. Natomiast po wynalezieniu druku 3D natychmiast pojawiły się indywidualnie dobierane implanty do przeszczepów, wykonywane przez inżynierów.

To wszystko wiąże się z niesamowitym rozwojem narzędzi i technologii, szczególnie nanotechnologii, która tak bardzo ewoluowała w ciągu ostatnich 20 lat.

Dziś mamy sondy, ultrasonografię, rezonans magnetyczny, dzięki czemu możemy obserwować dynamikę procesów zachodzących w organizmie. Telemedycyna, której prekursorem nie tylko w Polsce, lecz także na świecie jest prof. Henryk Skarżyński z zespołem, a także cyfryzacja połączona ze sztuczną inteligencją, mają dzisiaj kluczowe znaczenie. Sieci piątej generacji, umożliwiające przesył wielkich pakietów informacyjnych, w krótkim czasie pozwolą m.in. lekarzom postawić diagnozę na odległość czy nawet zdalnie przeprowadzać operacje.

Postęp jest ogromny, ale wielkie wyzwania dopiero przed nami. Stoimy bowiem w obliczu epoki uczenia maszynowego, które zrewolucjonizuje medycynę. Ta rewolucja już się zaczyna – można podać przykłady, kiedy dzięki algorytmom możliwe jest zaledwie w kilka sekund wykonanie diagnostyki tak samo dobrze jak przez wybitnych lekarzy. Wysoko rozwinięta technologia ułatwiająca diagnostykę czy proces leczenia może jednak także wzbudzać obawy natury moralnej. Według Elona Muska „głębokie uczenie maszynowe nie jest transparentne. Kto weźmie odpowiedzialność, gdy maszyny zaczną podejmować decyzje i stosować rozwiązania, których my nie rozumiemy, bowiem działają w zupełnie innych algorytmach niż nasz mózg i z zupełnie inną prędkością”. Jeśli zatem chcemy korzystać z nowych technologii, musimy kształcić młodych ludzi, którzy będą potrafili odpowiedzieć na podobne wyzwania biologii, medycyny, wyzwania związane ze zdrowiem człowieka.

Odnosząc się do kształcenia, przypomnę, że w 1946 r. Sekcja Elektrotechniki Medycznej była jedną z pierwszych w Europie i na świecie jednostek kształcących specjalistów w zakresie technik elektrycznych stosowanych w medycynie. Powstała na Politechnice Warszawskiej dzięki staraniom prof. Cezarego Pawłowskiego, który pracował na moim macierzystym wydziale i był uczniem Marii Skłodowskiej-Curie. Przypomnę też, że kiedy sam zostałem rektorem Politechniki Warszawskiej w pierwszej kadencji, wykład inauguracyjny, wyśmienity zresztą, wygłosił Pan Profesor Henryk Skarżyński, natomiast w drugiej mojej kadencji taki wykład wygłosił Pan Profesor Marek Krawczyk. Przypominam o tym, gdyż rozpoczynając kolejne kadencje władz Politechniki Warszawskiej, wskazywaliśmy tym samym, które kierunki rozwoju inżynierii powinny być dla nas najważniejsze.

prof. dr hab. inż. Jan Szmidt

Rada
Programowa
I Kongresu
„Zdrowie Polaków” 2019

Dr n. pr.
Alicja Adamczak

Krystyna Aldridge-Holc

Prof. dr hab.
n. o kult. fiz.
Jędrzej Antosiewicz

Prof. dr n. med.
Maria Barcikowska

Dr n. med.
Katarzyna Becker

Ewa Błaszczyk-
-Janczarska

Dr n. farm.
Leszek Borkowski

Prof. dr hab. n. med.
Andrzej Bręborowicz

Prof. dr hab. n. med.
Tomasz Brzozowski

Prof. dr hab. n. med.
Włodzimierz Buczko

Prof. dr hab. n. med.
Leonora Bużańska

Prof. dr hab. n. med.
Ryszarda Chazan

Bartłomiej Chmielowiec

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c. multi
Mieczysław R. Chorąży

Prof. dr hab. n. med.
Piotr Czauderna

Prof. dr hab. n. med.
Stanisław J. Czuczwar

Prof. dr hab. n. med.
Leszek Czupryniak

Prof. dr hab. inż. dr h.c.
Andrzej Czyżewski

Prof.
Krzesimir Dębski

Prof. dr hab. n. med.
Magdalena Durlik

Prof. dr hab.
Jarostaw Dziadek

Ks. prof. dr hab. n. społ.
dr h.c.
Stanisław Dziekoński

Dr Robert Firmhofer

Prof. dr hab. n. med.
Urszula Fiszer

Dr n. ekon.
Małgorzata Gałżka-
-Sobotka

Prof. dr hab. n. med.
Ryszard Gellert

Gen. dyw.
prof. dr hab. n. med.
Grzegorz Gielerak

Prof. dr hab. n. med.
Wojciech Golusiński

Prof. dr hab. n. med.
Renata Górka

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Andrzej Górski

Prof. dr hab. n. med.
Iwona Grabska-Liberek

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Tomasz Grodzicki

Prof. dr hab. n. med.
Marcin Gruchała

Dr hab. n. med.
Mariusz Gujski

Dr hab. n. med.
Janusz Heitzman,
prof. IPiN w Warszawie

Prof. dr hab. n. med.
Tomasz Hryniewiecki

Prof. dr hab. n. hum.
Józefa Hryniewiczy

Prof. dr hab. n. med.
Teresa Jackowska

Dr Andrzej Jacyna

Prof. dr hab. n. med.
Paweł Piotr Jagodziński

Prof. dr hab. n. med.
Mirosław Jarosz

Prof. dr hab. n. med.
Barbara Jarzab

Prof. dr hab. n. med.
Wiesław Jędrzejczak

Prof. dr hab. n. med.
Jerzy Jurkiewicz

Dr n. med.
Grzegorz Juszczyk

† Prof. dr hab. n. farm.
dr h.c.
Roman Kaliszan

Prof. dr hab. n. biol.
Paweł Kisielow

Prof. dr hab. n. tech.
dr h.c. multi
Michał Kleiber

Prof. dr hab. n. med.
Marian Klinger

Plk prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Krzysztof S. Klukowski

Prof. dr hab. n. med.
Janusz Komender

Prof. dr hab. n. med.
Tomasz Konopka

Ryszard Konwerski

Prof. dr hab. n. med.
Radziszaw Kordek

Prof. dr hab. n. hum.
dr h.c.
Adam Koseski

Prof. dr hab. inż.
Bożena Kostek

Prof. dr hab. n. med.
Waldemar Kostewicz

Dr hab. n. społ.
Paweł Kowal,
prof. ISP PAN

Dr n. farm. MBA
Anna Kowalczyk

Dr Jerzy Koźmiński

Prof. dr hab. n. med.
Elżbieta Krajewska-
Kutak

Andrzej Kraśnicki,
PKOL

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c. multi
Marek Krawczyk

Prof. dr hab. n. med.
Adam Krętowski

Marek Krupiński,
UNICEF

Prof. dr hab. n. med.
Marek Kuch

Jolanta Kwaśniewska

Prof. dr hab.
dr h.c. multi
Stefan M. Kwiatkowski

Czesław Lang

Prof. dr hab. n. med.
Władysław Lason

Prof. dr hab. n. med.
Piotr Lass

Prof. dr hab. n. med.
Ewa Lech-Marańda

Prof. dr hab. inż.
Andrzej Lenart

Prof. dr hab. med.
Zbigniew Lew-Starowicz

Prof. dr hab. n. med.
Tomasz Mach

Prof. dr hab. n. med.
Bogusław Machaliński

Dr n. med.
Tomasz M. Maciejewski

Prof. dr hab. n. med.
Andrzej Mackiewicz

Prof. dr hab. n. med.
Sławomir Majewski

Prof. dr hab. n. med.
Wojciech Maksymowicz

Dr n. ekon.
Andrzej Malinowski

Prof. dr hab. n. med.
Piotr Małkowski

Prof. dr hab. n. med.
Jolanta Matyszko

Ewa Mańkiewicz-Cudny

Prof. dr hab. n. med.
Bohdan Maruszewski

Gen. bryg. (w st. spocz.)
prof. dr hab. n. med.
Marek Maruszyński

Ilona Massalska

Prof. dr hab. n. med.
Andrzej Matyja

Dr n. przyr.
Andrzej Mądrała

Dr n. med.
Janusz Meder

Prof. dr hab. n. med.
Grażyna Mielnik-
Niedzielska

Mec.
Piotr Mierzewski

Dr n. med.
Marek Migdat

Prof. dr hab. n. farm.
Elżbieta Mikiciuk-Olasik

Prof. dr hab. n. med.
Maciej Misiotek

Dr inż.
Robert Motdach

Prof. dr hab. n. med.
Janusz Moryś

Prof. dr hab. n. med.
Michał Myśliwiec

Prof. dr hab. n. med.
Krzysztof Narkiewicz

Prof. dr hab. n. med.
Iwona Niedzielska

Prof. dr hab. n. ekon.
Ewelina Nojszewska

Prof. dr hab. n. ekon.
Alojzy Z. Nowak

Filip Nowak,
wiceprezes NFZ

Prof. dr hab. n. med.
Jurek Olszewski

Prof. dr hab. n. med.,
prof. hon. ŚUM
Grzegorz Opala

Prof. dr hab. n. med.
Grzegorz Opolski

Prof. dr hab. n. ekon.
Krzysztof Opolski

Prof. dr hab. n. o kult.
fiz. dr h.c. multi
Wiesław Osiński

Prof. dr hab. n. farm.
Jan Pachecka

Prof. dr hab. n. med.
Lech Panasiuk

Mikołaj Pawlak,
rzecznik praw dziecka

Prof. dr hab. n. tech.
Lucjan Pawtowski

Prof. dr hab. n. med.
Leszek Pączek

Dr h.c.
Krzysztof
Pietraszkiewicz

Dr hab. n. med.
Jarosław Pinkas,
prof. CMKP

Prof. dr hab. n. med.
Ryszard Piotrowicz

Prof. dr hab. n. med.
Piotr Ponikowski

Prof. dr hab. n. med.
Tadeusz Popiela

Krzysztof Przybył,
prezes Teraz Polska

Dr hab. n. med.
Robert Pudło

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Piotr Radziszewski

Prof. dr hab. inż.
Leszek Rafalski

Irena Rej

Dr hab. n. med.
Barbara Remberk

Prof. dr hab. n. med.
Marek Rogowski

Prof. dr hab. n. med.
Kazimierz Roszkowski-
-Śliż

Prof. dr hab. n. med.
Marek Ruchała

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Witold Rużytko

Prof. dr hab. n. med.
Konrad Rydyński

Prof. dr hab. n. med.
Bolesław Samoliński

Dr Jan Stanisław Sarna

Prof. dr hab. n. farm.
Wiesław Sawicki

Dr n. med.
Janusz Sirek

Prof. dr hab. n. med.
Krzysztof Składowski

Prof. dr hab. n. med.
Ryszard Słomski

Prof. dr hab. n. med.
Piotr Socha

Prof. dr hab. n. med.
Paweł Strępek

Dr Adam Struzik

Dr n. med.
Michał Sutkowski

Dr n. hum.
Małgorzata Synowiec-
-Piłat

Prof. dr hab. n. med.
Jerzy Szaflik

Prof. dr hab. n. med.
Ewa Szczepańska-
-Sadowska

Prof. dr hab. n. med.
Tomasz Szczepański

Prof. dr hab. inż. dr h.c.
Jan Szmidt

Prof. dr hab. n. med.
Mieczysław Szostek

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Tadeusz Tołtaczko

Prof. dr hab. n. med.
Tomasz Tomasik

Dr n. med.
Marek Tombariewicz

Dr n. med.
Roman Topór-Mądry

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Tomasz Trojanowski

Prof. dr hab. n. fiz.
Łukasz A. Turski

Prof. dr hab.
Gertruda Uścińska

Prof. dr hab. n. med.
Jerzy Walecki

Prof. dr hab. n. med.
Jan Walewski

Prof. dr hab. n. med.
Zofia Wańkowicz

Prof. dr hab. inż.
Lidia Wądotowska

Prof. dr hab. n. med.
Bożena Werner

Dr hab. n. med.
Stefan Wesotowski,
prof. IGIChP

Prof. dr hab. n. med.
Anna Wieta-Hojeńska

Prof. dr hab. n. med.
Mirosław Wielgoś

Prof. dr hab. n. med.
dr h.c.
Andrzej Więcek

Prof. dr hab. n. med.
Jacek M. Witkowski

Prof. dr hab. n. med.
Michał Witt

Dr n. przyr.
Bogdan Wojtyniak,
prof. NIZP-PZH

Prof. dr hab. n. med.
Dariusz Wołowicz

Prof. dr hab. n. med.
Jerzy Woy-
Wojciechowski

Prof. dr hab. n. med.
Jacek Wysocki

Dr n. biol.
Piotr Zaleski

Prof. dr hab. n. med.
Jacek S. Zaremba

Prof. dr hab. n. med.
Tomasz Zdrojewski

Grzegorz
Ziemiak

Prof. dr hab. sztuk muz.
Ryszard Zimak

Marek Zuber

Dr hab. n. med.
Zbigniew Żuber,
prof. KA AFM

Indeks

A

Ambroziewicz Beata
101; 102; 109-110; 257

Andziak Piotr
29-30; 197; 229-230; 257; 293

B

Balicki Marek
120; 203-204; 205; 257; 273; 281

Balsam Paweł
89-91; 257

Barcikowska Maria
19; 49-50; 257

Becker Katarzyna
19; 180; 193-194; 257; 286

Błażewicz Grzegorz
101; 103; 181; 257; 291

Bodnar Adam
172-173; 257; 305

Borawska Maria
187-188; 257; 286

Bosacka Katarzyna
188; 257

Brawura-Biskupski-Samaha Robert
37-38; 234; 236; 257; 302

Bruski Łukasz
27; 88-89; 257

Budziszewska Bożena Katarzyna
43-44; 257; 292

Bużańska Leonora
19; 38-39; 248-249; 257; 296; 301

C

Chęciński Paweł
194; 257

Chojnacki Michał
139-140; 257; 277

Chojnacki Paweł
131-132; 257

Chorąży Mieczysław Rajmund
19; 196; 211; 230-231; 258; 292; 295

Ciąćka Piotr
113-114; 258; 297

Cierniak-Piotrowska Małgorzata
149-158; 258

Cieśla Witold
99-100; 101; 102; 104-106; 232; 258; 289

Czajkowski Krzysztof
56; 258; 299

Czaprowski Dariusz
163-165; 258; 285

Czauderna Piotr
8; 19; 129; 137; 141-142; 177; 258; 277

Cztonkowska Anna
52-53; 258; 287

Czupryniak Leszek
19; 181; 183; 258

Czyżewski Andrzej
19; 35; 82; 83-87; 258; 296

D

Drygas Wojciech
163; 258

Dziekoński Stanisław
19; 221-222; 258; 294; 295

Dzierżanowska-Fangrat Katarzyna
81; 258

E

Emich-Widera Ewa
48-49; 111-112; 232; 258; 290

F

Fijałkowska Anna
243-244; 258; 300

Fiszer Urszula
19; 50-51; 258

Frączek Mariusz
160-162; 258

Fronczak Adam
122-123; 144; 163; 185-186; 198; 258

G

Gaciong Zbigniew
46-47; 259; 293

Gałązka-Sobotka Małgorzata
19; 133; 139; 142; 259

Gellert Ryszard
19; 212; 217-218; 223; 259; 285

Golusiński Wojciech
19; 36; 87; 259; 292

Gołąb Jakub
104; 148; 168; 259

Górska Renata
19; 62-63; 180; 259; 298

Górski Andrzej
19; 215; 259

Grabska-Liberek Iwona
20; 66-67; 180; 259

Grajkowska Wiesława
79; 259; 292

Gręziak Anna
124; 259

Grodzicki Tomasz
20; 216; 259; 279

Grzybowski Jan
94-95; 259

H

Hanke Wojciech
160; 191-192; 259

Heitzman Janusz
20; 67-71; 240; 251-252; 253-254; 259; 301; 305

Helwich Ewa
56; 259; 288; 299

Hryniewiecki Tomasz
20; 242-243; 259

I

Izydorczyk Bernadetta
75; 260; 297

J

Jahnz-Różyk Karina
58; 260; 290

Jakubiak Krzysztof
197-199; 260

Jamroży Miłosz
27; 96-98; 260

Jankowski Łukasz
201; 207-208; 235; 236; 260; 303

Jankowski Piotr
160; 260; 285

Jarząb Barbara
20; 43; 260

Jasińska Anna
181; 260

Jaworska Urszula
107; 260

Juras Grzegorz
201; 208; 206-207; 260

Juszczak Grzegorz
7; 20; 101; 102; 132-133; 143; 167-168; 180; 252-253; 260; 281; 289; 300

K

Kalińska-Bienias Agnieszka
166-167; 260

Kawecki Andrzej
241-242; 260; 300

Kleiber Michał
13-14; 20; 260; 271

Klinger Marian
20; 218-219; 260; 278

Kochanek Krzysztof
96; 239; 240; 244-245; 260; 301

Konopka Tomasz
20; 65-66; 260

Kostka Tomasz
221; 260

Kotwicki Tomasz
165-166; 260

Kowalczyk Anna
20; 249-250; 260; 301

Krakowiak Anna
79-80; 233; 261; 288

Krawczyk Marek
16; 21; 32; 213; 219; 261

Królicki Leszek
76-77; 261

Krupiński Marek
21; 199-200; 261; 284

Krzakowski Maciej
41-42; 41; 261; 292

Krzysiński Paweł
92; 261

Księżopolska-Orłowska Krystyna
205-206; 261

Kuch Marek
21; 28; 45-46; 212; 225-227; 261; 293; 294

L

Lew-Starowicz Zbigniew
21; 71; 261; 297

Lewiński Andrzej
195-196; 212; 216-217; 261; 279; 299

Lipowska Małgorzata
195; 198; 261

M

Maciejewski Tomasz
21; 250-251; 261

Maćkowiak Stanisław
101; 110; 198; 261

Majewski Stawomir
166-167; 180; 261

Małkowski Piotr
21; 219-220; 261; 294

Marszałek Andrzej
78; 261

Mądrata Andrzej Kazimierz
21; 111; 178; 261; 305

Meder Janusz
21; 169; 180; 181; 184; 198; 261

Mielnik-Niedzielska Grażyna
22; 35; 82-83; 229; 241; 261; 290; 296

Mierzejewski Piotr
173; 181; 261

Migdał Marek
22; 57-58; 112; 249; 262; 290

Mikos Marcin
102; 103-104; 262

Misiewicz-Jagielak Barbara
106-107; 134; 140; 262; 304

Moryś Janusz
22; 213; 214-215; 262

N

Niedzielska Iwona
22; 35-36; 180; 262; 283; 298

Niedzielski Adam
11-12; 134-135; 142; 262; 270

Nojszewska Ewelina
22; 136-137; 143; 183; 262

Nowak Arkadiusz
172; 198; 262; 284

Nowak Maciej
64; 262; 298

Nowiński Wiesław
77-78; 262

O

Olszewski Jurek
22; 35; 212; 224-225; 262; 294

Olszewski Paweł
227-228; 262; 294

Opala Grzegorz
22; 121; 262; 275; 285

Opolski Grzegorz
22; 47; 89; 180; 262; 293; 301

Opolski Krzysztof
22; 129; 139; 262; 277

Opolski Maksymilian
234; 235; 262; 302

Osiński Wiesław
22; 147; 176; 192-193; 262

P

Pacholec Małgorzata
108-109; 262

Pańko Tadeusz
87-88; 95; 262; 296

Panek-Owsiańska Mirella
174; 198; 262

Patkowski Dariusz
30-31; 263; 282

Pawłowska Marta
176; 186-187; 263

Piekutowska Patrycja
113; 263

Pilarska Ewa
51; 263

Pinkas Jarosław
22; 121-122; 263; 270; 288

Piotrowicz Ryszard
22; 91; 263; 276

Piróg Maciej
101; 102-103; 123-124; 263

Poppek Lidia
73-74; 263; 297

Pudło Robert
22; 72-73; 263; 297

R

Rabiej Paweł
169-170; 263

Radziwiłł Konstanty
103; 119-120; 143; 263; 275

Rafalski Leszek
23; 240; 241; 263; 271

Rąbińska Beata
113-114; 263; 297

Reguła Jarosław
44-45; 263; 285

Rejdał Konrad
53; 263; 287

Remberk Barbara
23; 74-75; 180; 263; 297; 304

Rękas Marek
39-40; 263; 296

S

Samoliński Bolestaw
23; 211; 212; 223-224; 232; 263;
283; 294

Sawicki Włodzimierz
147; 168; 263; 299

Sierpińska Teresa
60-61; 264

Sikorski Leszek
121; 264

Skarżyńska Magdalena Beata
110-111; 236; 264; 303

Skarżyński Henryk
5-8; 16; 33-35; 63; 81-82; 88; 95; 96;
117; 125-126; 148; 176; 178; 181; 193;
201; 202-203; 239; 240; 244; 253-
-254; 264; 269; 282; 296; 297; 301

Skarżyński Piotr Henryk
35; 88; 96; 234-236; 264; 276;
302

Składowski Krzysztof
23; 211; 231; 264; 292

Skrzek Anna
201; 204; 264; 285

Słomski Ryszard
23; 76; 264

Słowik Agnieszka
52; 264; 285

Sobolewski Janusz
189-190; 264

Strojek Krzysztof
47-48; 264

Suszek Krzysztof
186; 264; 286

Sutkowski Michał
23; 162; 181; 264

Sykut-Cegielska Jolanta
54-55; 264

Synowiec-Piłat Małgorzata
23; 147; 170-172; 174-175; 265;
286; 305

Szaflik Jerzy
23; 93-94; 265; 271; 276

Szattys Dorota
148; 149-158; 265; 304

Szczepański Tomasz
23; 42-43; 265; 292

Szkiełkowska Agata
58-60; 265; 288

Szmidt Jan
15-16; 23; 265; 272

Szmitkowski Maciej
80-81; 265

Szumowski Łukasz
7; 9-10; 57; 117; 118-119; 126; 177;
265; 269; 273

T

Trojanowski Tomasz
23; 40-41; 265; 283

W

Walczak Mieczysław
56; 265; 290

Wallner Grzegorz
27; 31-32; 265; 283

Walusiak-Skorupa Jolanta
240; 245-247; 265

Wechmann Krystyna
107-108; 181; 265; 291

Wesołowski Stefan
24; 240; 247-248; 265

Wielgoś Mirosław
24; 37; 213-214; 265; 278; 299

Witkowski Jacek Maciej
24; 53-54; 266

Wojtyła Andrzej
124-125; 266

Woy-Wojciechowski Jerzy
24; 27; 147; 158-159; 266; 286

Wróblewski Tadeusz
32-33; 266; 282

Wysocki Jacek
220-221; 266; 294

Wysocki Mirosław
24; 204-205; 266

Z

Zakrzewski Piotr
98; 266

Zaleski Piotr
24; 240; 242; 266

Zatoński Tomasz
35; 190-191; 234; 236; 266; 303

Ząbek Mirosław
37; 55; 266; 283

Zdrojewski Tomasz
24; 159-160; 266

Zembala Marian
36-37; 120; 266; 274; 279; 282

Ziemiak Grzegorz
24; 137-138; 143; 266; 305

Zuber Marek
24; 117; 135-136; 140-141; 266

Ż

Żuber Zbigniew
24; 181; 183; 184; 266

Partner Wspierający

Organizatorzy

Partnerzy Medialni

ŚWIAT LEKARZA

medycyna praktyczna

wprost

TEREDIA

SŁYSZE
Dziennik o problemach słuchu i wzroku

Nowa Audiofonologia

Zapraszamy na
e-KONGRES

ZDROWIE POLAKÓW 2020

26–27 października*

*termin może ulec zmianie

ŚWIATOWE CENTRUM SŁUCHU
INSTYTUTU FIZJOLOGII I PATOLOGII SŁUCHU